

הגדולה ביותר עליו, היא המכירה אותו ביותר. והנה האשה מעידה שדוד ליסטים הוא! אנחנו נראה שמעתה יתנגד שאול לדוד בצורה הרבה יותר חריפה. כך גרמה מיכל רעה לדוד מבלי שהתכוונה לעשות כן.

פרק כ

פרק זה ילמד המחנך בפירוש המלים בלבד, בהטעמת עניינים שיתעוררו בתוך השיעור.

פרק כא

הנושא הביקור המסוכן בנוב

דוד מכניס את הכהנים בסבך גדול

המחנך: כבר למדנו לא פעם אחת: את הנביאים אפשר להבין נכון רק בעזרת פירושי חז"ל שבגמרא ובמדרשים, שהם המשך הנבואה והשלמתה.

להבנת פרק כא נקדים מאמר מן הגמרא (סנהדרין קד). אלמלא הלוהו יהונתן לדוד שתי כיכרות לחם לא נהרגה נוב עיר הכהנים . . .

בפרק הקודם למדנו על פרידת דוד מיהונתן. כמה ימים המתין דוד ליהונתן בשדה?

תלמיד: כשלושה ימים.

המחנך: מה אכל דוד בימים אלו?

תלמידים: אולי לקח אתו מזון בזמן שברח.

המחנך: בודאי לקח, אולם בינתיים בודאי נגמר כל מה שיכול היה לקחת. בשדה לא היה כלום לאכול. בכן רעב דוד.

כאשר בא יונתן להיפגש אתו מה היה צריך לקחת אתו?

תלמידים: מזון. זה באמת לא נכון מצד יהונתן.

המחנך: יכול להיות כי יונתן פחד לקחת אתו מזון שלא ירגישו שהוא הולך לפגישה עם דוד. עתה ידעו כל העם שדוד נידון למוות על ידי שאול. עזרה של יונתן לדוד היתה יכולה להיות קשורה בעונש חמור. שאול אף יכול היה לחשוף ביונתן שהוא מתכוין למרוד בו כמו שראיתם ממה שאמר אל יהונתן (כ ל).

נלמד להלן ונראה מה אירע לכוהני נוב על שסייעו לדוד. שאול האמין בכל לבו כי הם שותפים למרד שדוד עומד לארגן. בכן מיהר יונתן לצאת ולא לקח שום מזון לדוד.

תלמיד: למה לא סר דוד לאחר הכפרים לבקש לחם.

המחנך: רוב העם הכיר את דוד. אילו היה מגיע פתאום לאחד המקומות לבקש לחם, היה הדבר מעורר חשד גדול, על כן הוא בחר לבוא לנוב, במקום שהיה עתה משכן לאחר שנחרבה שילה, והחליט להמציא סיפור בדוי למה הוא בא פתאום.

בגמרא (שם) נאמר שדוד הגיע לנוב בשבת כי נפרד מיונתן ביום ששי. עתה נקראה ונראה מה אירע שם.

התלמידים: יקראו פסוק פסוק והמחנך יוסיף הערותיו במקומות הנחוצים. לפסוק ב': אתם רואים שהכהן נבהל מאד בראותו את דוד בא בשבת. הוא בודאי נראה עייף. הדבר נראה היה מאד חשוד. אנו נראה שלאחר מכן זה יהיה להוכחה בידי שאול שאחימלך הוא שותף לדוד למרד. איך אפשר לא להרגיש שהדבר לא בסדר?

לפסוקים ג-ו: כפי שלמדנו היה מראהו של דוד תקיף. כ אשר דיבר עתה להגנת עצמו בודאי היה קולו קול מפקד בצבא, קול של החלטיות שאי אפשר להתנגד לה. ואכן נכנע הכהן, אף כי אפשר שבלבו היה ספק בדבר.

תלמיד: האם לא ידע אחימלך הכהן מה שהתרחש בבית המלך עם דוד?

המחנך: כבר אמרנו כי כל הדברים המתוארים בפרים אלו התרחשו תוך זמן קצר. כפי הנראה לא שם לב הכהן להקשיב לסיפורים על מה שנעשה בחצר המלך. שמא חשש שיש בזה לשון רע ואין כל תועלת בידיעת הדברים. הוא לא העלה בדעתו שיבוא יום והוא יהיה זקוק לידיעות אלה. אולם היה שם איש שכן ידע את הדברים. מי זה היה?

תלמיד: דואג האדומי, שהיה ראש פקידי שאול.

המחנך: נכון, אף היה ראש הסנהדרין (גמרא, שם). הוא יכול היה להפריע לכהן או לספר שזה לא נכון ואין לעזור לדוד. למה לא עשה כן? קשה להחליט מה היתה דעת דואג. הוא היה איש פיקח. הגמרא אומרת כי הכיר יפה מאד את דוד. הוא האיש שדבר על דוד באזני שאול את המלים היפות הכתובות לעיל טז יח. הוא האיש שהציע אותו להיות מנגן למלך. שמא ריחם עליו בשעה זו. אנו נראה שאף אחר כך לא מיהר לספר למלך על מה שקרה. רק לאחר שהמלך דרש זאת בתוקף רב גילה לו מה שידע.

בכל אופן, האם מה שעשה אחימלך, מה שנתן לו לחם ובעיקר שנתן לו את חרב גליית הפלישתית שנמצאה באוהל מועל למזכרת, נראה לכם נכון? בכיתה יתפתח ויכות, שהמחנך ישתדל לפתחו ככל האפשר. המטרה צריכה להיות: להבין את הסיבה שהביאה את שאול ואת דואג להחלטה המסוכנת על קשר בין דוד לכוהנים. להבין אין פירושו להצדיק. (אם כי

לפעמים ההבנה מקרבת אותנו לאיש שאנו "מבינים אותו", ויש בזה אף קצת הסכמה) אדם שעושה דבר לא נכון, מפני שלפי הבנתו היה הדבר נכון, אינו פטור מן האחריות לתוצאות הלא נכונות. בכל זאת יש הבדל בין איש העושה דברים בלתי נכונים בלי חשבון, למי שעושה כן מפני שטעה בחשבון. המחנך יבליט את השאלה: האם היה לשאול יסוד למה שעשה? בתחילה יש להניח לתלמידים שהם עצמם יגיעו להחלטה. רק לאחר מכן ישמיע המחנך את דעתו, כדלהלן.

אחימלך נהג שלא בזהירות. אמנם הוא הכיר את גדולת דוד והאמין לו. במצב מוזר כזה, היה לו להיוועץ עם דואג. אולם לא יתכן כי לא הגיעה לאזנו שמץ של שמואל על הסיכסוך בחצר המלך. אם לא עשה כן, היה מקום לחשוד כי השניים הם שותפים לתכנית אחת.

בתקופות של מלחמה ושל מרידות אין אפשרות לחקור הרבה. יש לפעול מהר. על כן יש בכל מלחמה טעויות, לפעמים איש מתקיף את רעהו, מפני שלא הספיק לברר יפה. כך היה אף בעניין זה.

פרק כב נושא ראשון. א-ה

המעמד החדש של דוד

המחנך: אילו היינו אנחנו קוראים בעיתון בימינו ידיעה כדלהלן: אדם חשוב מאד, שמילא תפקיד גדול בצבא והשיג נצחונות עשה מה שעשה דוד. במערה אחת במדבר נאספו אליו אנשים רבים, בדרך כלל אנשים שנאלצו לברוח מסיבות שונות. האיש החשוב נעשה להם לשר. מה היינו אומרים על דבר זה?

תלמידים מביעים דעות שונות. הדעה המכרעת היא שהשילטון צריך לעשות כל מה שבידו לבטל קבוצה מסוכנת זו. זו היא דרישת הסדר הטוב בארץ.

תלמיד שואל: אם כן למה עשה כן דוד? הוא היה צריך לעשות הכל כדי לבטל מעליו את החשד ולא להגבירו.

המחנך: כבר אמרתי כי דברים רבים על מה שאירע לדוד באותם הימים כתובים בספר תהילים ולא כאן בספר שמואל. שם במזמור נז זועק דוד בקול מר על מה שאירע לו. (פסוק אחד מפרק זה הזכרנו לעיל בקשר למוקש שטמנו לו בשליחות להביא ערלות פלישתים: "רשת הכינו לפעמי"). "כפף נפשי" זועק דוד בפרק זה, הנפש שלי כפופה היא ורצוצה. מדבריו שם רואים כי הוא מאד לא מרוצה מן האנשים שבאו אליו. אולם אין הוא יכול לעשות מאומה. זה לא ביתו. זו מערה ולכל איש רשות לבא שם.